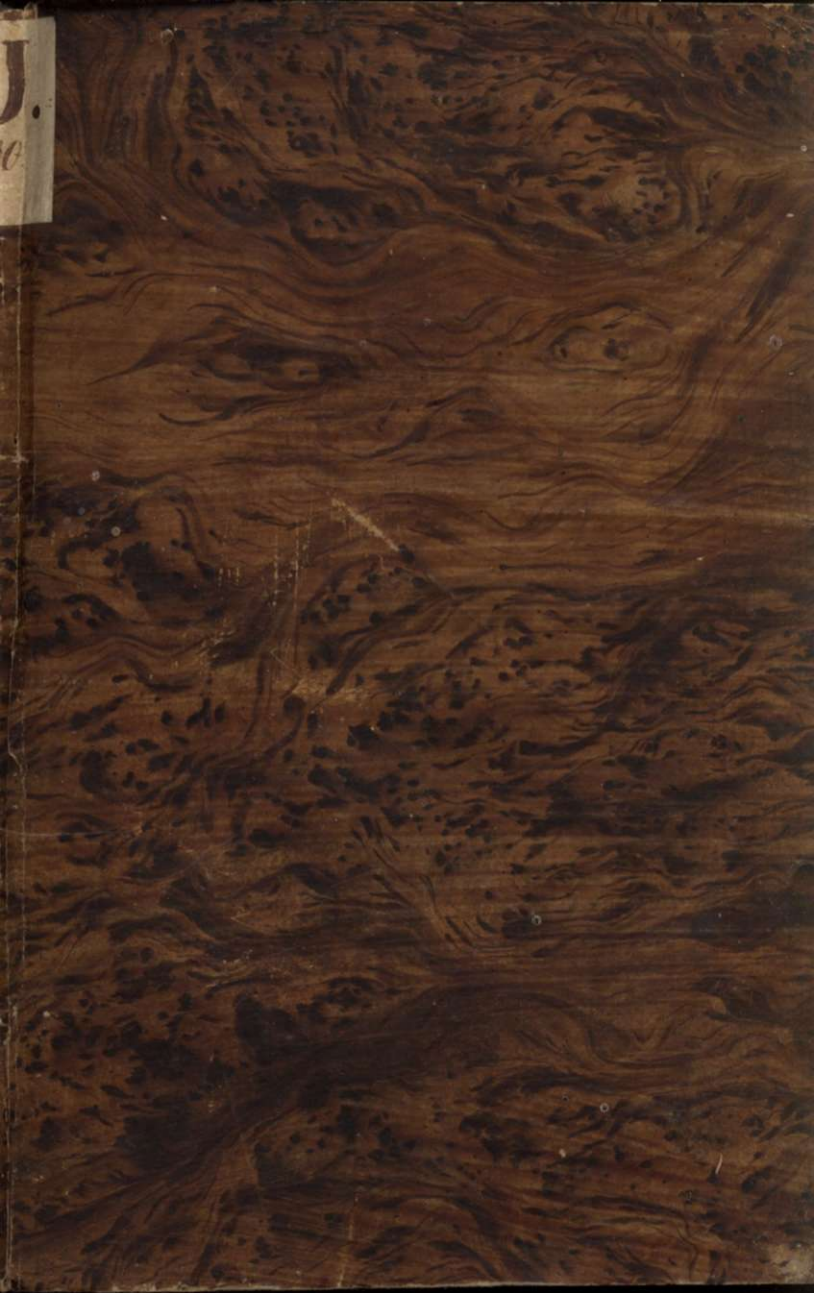

E oblatiõne S. D. Jolga
puffel Zathuretzky

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Szekelyudvarhely

5091. 1825. — 5555. 1826.

Az Erdélyi Nagy-Fejedelemségbéli

szélbéli Katonák között,

viszont ezek és Provincialisták között

előforduló Perek;

úgy

a' fekvő Székely Jóságok'

megbetsülése módja

eránt

állandóul, és részszerént ideiglen az 1825-dik
esztendőben Julius' 11-dik napján 5091.

Szám alatt

Sinórmértékül kiadott

CSÁSZÁRI KIRÁLYI KEGYELMES

V Á L A S Z.

Mellyet

deákból magyarra fordított

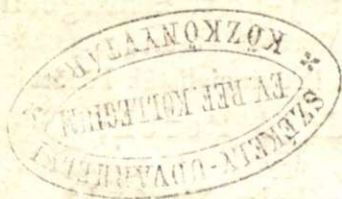
VARGYASI SZOLGA JÁNOS

M. Vásárhelyen Szószólló.

Találtatik M. Vásárhelyen N. Lötsei Spielenberger Lászlónál.

NAGY-VÁRADON,

TICHY JÁNOS' KÖNYVNYOMTATÓ-INTÉZETÉBEN 1829.

2363

Imprimatur.

M. Vásárhelyini 9. Sept. 1828.

Paulus Horváth m. p.

Abbas, Parochus, et Censor Librorum.

A' Szentséges Császári, Királyi, és Apostoli Felségnek, Erdélyi Nagy-Fejedelemnek, és a' Székelyek' Ispánnának, a' mi Kegyelmes Urunknak Nevében

Bóldogságot, és a' Császári Királyi Kegyelmességnek öregbedést óhajtunk! Minekutánna ezen Királyi Fő-Kormány, és az Erdélyi Fő-Hadivezéség' Tagjaiból legfelsőbb Parantsolat szerint kirendelt elegyes Biztoságnak, a' szélbéli Katonák' elegyes Pereik eránt netalám újra felállítandó elegy Ítélszékek — viszont a' szélbéli Katonákat, és Provincialistákat illető Székely Jóságok' megbetsülések alkalmatosságaival tartandó mód, és rendszabás felől az 1819-dik esztendőben October' 30-dik napján lett Tanátskozása' Jegyző-Könyve a' Királyi Fő-Kormány által az 1820-dik esztendőben Junius' 25-dik napjáról 2855. Szám alatt alázatosan Ő Felsége eleibe terjesztetett volna, — méltóztatott ő Felsége a' maga kegyelmes Válaszszát 1825-ben Julius' 11-dikén kiadni, és azt mind a' Fő-Hadivezéségnek az Ud-

vari Fő-Hadi-Tanáts' úttyán, hogy az Erdélyi szélbéli Ezeredek' illető Tisztségei annak megtartására útasíttassanak, mind ezen Fő-Kormányszéknek az 1825-dik esztendőben September' 9-dik napján — 3103. Udvari-Szám alatt költ kegyelmes Királyi Rendelet által a' szélbéli Katonaságot magok kebeleiben foglaló Polgári-Felosztás szerént illető Kerületekben — és pedig a' Provincialisták, és szélbéli Katona-Székelyek között a' fekvő jószágokbéli törvényes következésre, (Successio) úgy az elegy Székely Kerületekben a' Jószágok' megbecsülésére nézve a' jövőendő további legfelső meghatározásig tsupán tsak egy ideiglen, a' több Pontokra nézve pedig a' Provincialisták, és szélbéli Katonák között fennálló öszveköttetések (Correlatio) szerént állandó, és mindenütt megtartandó sinórmértékül kegyelmesen kihirdettetni ajánlani. — Melly legfelsőbb Válasznak rendje így következik:

I.

Az elegy Ítéző-Székek, és elegy Perekre nézve.

Az elegyes Biztosság által megmutatott akadályoknak, mellyek a' szélbéli Katonaságnál az elegy Ítéző-Székek' visszaállításának elleneállanak, tekintetéből, minthogy ezen

elegyes Ítéľő-Székek semmi részben hasznosoknak meg nem esmértettek, méltóztatott Ő Felsége, arra kegyelmesen figyelmeztvén, hogy a' széľbéli Katona, mint birtokos Hazafi, minden, a' Hazafiakat illető törvényes Jussokkal bir, és egyszersmind e' részben a' Törvények értelmében az őtet illető kötelességek, mint Katona az ő személyére, és a' személyes tárgyakra nézve a' katonai Rendszabás alá tartozik, — kegyelmesen azt határozni: hogy azon Kerületekben, a' melyekben a' Provincialisták a' széľbéli Katonákkal elegy laknak, az elegy Ítéľő-Székek vissza ne állíttassanak; hanem e' részben továbbra is a' Jó'sef Császár által 1783-ban kiadott legfelső Határozás a' maga erejében megmaradjon. — Melly szerint a' peres Ügyek *Dologbéliekre*, és *Személyesekre* (in reales, et personales) megkülömböztettek vala — az elsők a' Provinciális, az utólsók az Alperes széľbéli Katona lévén, a' katonai Ítéľő-Székekre bíztattak vólt. — Minden abbéli kétségnek pedig eltörlésére, hogy melly elegyes Perek tartozzanak a' dologbeliek' (realisok) mellyek a' 'személyesek' (personálisok) soraiha, méltóztatott Ő Felsége kegyelmesen meghatározni, — melly szerint: Azon peres Ügyek, a' mellyek az 1764-dik esztendőben kiadott Székely Rendszabásnak (Regulamenti Siculici) 32-dik Articulusában a' 4-dik Czikkelyben mint tsupa realisok

számláltatnak elő. — Ellenben pedig azok , a' mellyek ugyan azon Rendszabás , és Articulus' 5-dik Czikkelyében mint tsupa személyesek (personales) jegyeztetnek fel , dolog eránt valóknak , és részszerént személyeseknek tartatassanak.

Az említett 4-dik Czikkelyben mint realis Ügyek előszámláltatnak azok , a' mellyek a' dolog körül forognak , és a' mellyek a' peres dologgal járók , és a' dolgot a' hol , és kinél találtatnak , visszahozzák , a' millyenek a' Törvény szerént fekvő Jók , ú. m. Zálogos Massa , Jegyruha , férjhezmenetelkori Ajándék , káros örökös Eladás , káros Elzálogosítás , Végrendelés , vagy akármi móddal való törvénytelen Elidegenítés , Leánynegyed , vagy olyan Jóságok , mellyek a' Királyi Felségtől egy Harmadik' Jussa' megsértésével nyeretettek felett való Perfolyamatok. —

Ezen Székely Rendszabás' 4-dik Czikkelyéhez legfelsőbb akarattól még ezt kell hozzáadni , hogyha vagy Osztály , vagy Ítélet által a' szélbéli Katona árvának , vagy a' gondviselés alatt való szélbéli Katonának némmelly Jók adattatnának , vagy töllök elítéltetnének , ezek mindjárt a' provinciális Tisztek által összeírattassanak , és az árva , vagy gondviselés alatt lévő Javaikra ügyelő katonai Felsőbbséggel az illy' Öszveírás közöltessék.

A' Székely Rendszabásnak 5-dik Czikelye személyes Ügyeknek teszi azokat, a' mellyek a' személyekre néznek; p. o. gyilkosság, verekedés, tusakodás, gyaláztatás, motskolódás — és ezeken kívül mind azokat, a' mellyek tsupán csak testi büntetés alá valók, vagyis büntető Perfolyamaton határozatnak el.

Ezen Székely Rendszabás' 5-dik Czikelyében előszámlált személyes Ügyeken kívül legfelsőbb Tetszés szerint személyes Ügyekké, és ha az Alperes szélbéli Katona volna, a' katonai Igazgatás eleibe tartozóknak lenni állítottak meg, még az előbbeni elegy Ügyek (Causae mixtae) ú. m.

1ször. A' tiszta adósság éránt való Ügyek, mellyek eredeteket veszik a' költsönadás', kötés' Leveléből.

2szor. Az ingó Jók' zálogsága (Pignoris sterilis.)

3szor. Hásználásra ingyen kiadás (Commodati.)

4szer. Gondviselésre, vagy őrizésre való letétel (Depositum.)

5ször. Bérbeadás (Conducti locati.)

6szor. Ingó Jók' ajándéka.

7szer. Kezesség éránt való Ügyek.

8szor. A' társasági öszveállásból, és másrabízásból, 's minden egyéb nemeiből a' kereseteknek, mellyekből a' kötésnél fogva valamely tartozás következik, eredő Perek.

9szer. A' Gyámatyaságból.

10szer. Veszteségből származók.

11szer. Tolvajiságból, útonállásból, és ezek által elragadott, vagy szerentsétlen történet által elvesztett ingó Vagyonok' visszaszerzéséből eredett Ügyek — kivéven azon útonállósokat, és hegyitolvajiságokat, a' melly esetben az ilyen vétkesek a' nyomon büntető Perfolymat (Standrecht) kihirdetése után a' provincialis Igazgatás által elfogatnak, és azon Törvény alá valóknak találtatnak, 's az 1820-dik esztendőben October' 16-dik napján kijött Patentalis szerint a' provincialis Igazgatás' Ítéletére bízattak.

12ször. Azon Közcassáknak, 's Vagyonoknak, mellyel a' katonai Igazgatást akármí Czim alatt illetik, meglopása vétkéből származó bűnök (Criminum Peculatus.)

13szor A' köztsemdesség' felháborítása, és a' (civilis Ítéld-Székekre vetendő) hatalmas tselekedetekkel egybekötött, 's magok után testi büntetést vonzó szarvas vétkek eránt való Perek.

A' provincialis Ítéld-Székekre bízattak még akár Provincíalista, 's akár széldéli Kátóna légyen az Alperes, a' Székely Rend-szabás' 32-dik Articulusa 4-dik Czikkelyében előszámlált tárgyakon kívül a' következő elegy Perek:

1ször A' fekvő Jóknak haszonbérbe kiadásából.

2szor. A' fekvő Jók' Árendájából.

3szor. A' Provincialistai részre tartozandó Vagyonok felől való Számadásból.

4szer. A' fekvő Jókat érdeklő Végső-Rendelésből, a' mennyiben az ezeket illeti.

5ször. Levéltartásból eredő Perek.

6szor. A' panaszos keresetek, vagyis a' Vagyonoknak erőszakos elfoglalása eránt valók.

7szer. A' nagyobb, és kisebb Hatalom eránt való Perek.

8szor. A' harmadnapos Perfolyamatok.

9szer. Az elveszett marhák' elesküvései.

A' 8-dik Pont alatt említett harmadnapos Perfolyamatokra nézve, mellyeknek a' hazai Törvények' Rendszabása szerént kell nézettetni, az elegyes Biztosság' előterjesztésénél fogva, a' provincialis és katonai Rendek' költsönös egytetértésében az 1810-ben megállított Regulákat továbbra is követni szükséges, — mellyek szerént

1ször. A' törvénytelen tselekedeten rajtaért, és elfogatott szélbéli Katonák a' provincialis Ítéző-Székek által semmiképpen személyekben meg nem büntettethetnek; hanem őket a' mérsékelt büntetésre nézve a' katonai Igazgatásnak vissza kell adni.

2szor. A' törvényes megvisgálás előtt a' megkárosíttatottal való békességet szükséges elpróbálni.

A' mi a' marháknak, mellyeknek igaz tulajdonossa nyilván nem tudatik, elesküvése' folyamattját illeti: az igazíttassék az 1784. és 1819-dik esztendőben megállított sinórmérték szerént. — Hogy

1ször. Minekelötte a' szélbéli Katona, a' nálla talált marhával együtt a' kereső Fél által leendő elesküvés, továbbá a' kár kipótlás, és kezességadás végett a' provincialis Ítéző-Szék előtt való megjelenésre reá szoríttatnék, azon provincialis Ítéző-Szék az illető Századnak Igazgatójával előre költsönösön értsenek egyget, és annak segítségét kérje, mellyet az illető Katonatiszt a' maga felelete terhe alatt haladék nélkül megadni tartozik. — És hogy

2ször. Azon esetben, mellyben a' szélbéli Katona, kinél a' marha találtatott, magát ki nem menthetné, és az ezen tárgy eránt fennálló hazai Törvények szerént tolvajnak ítéltetnék, ő az illető katonai Igazgatásnak büntetés, és kárkipótoltatás végett visszaadassék.

Az előrebotsátott mód szerént pontosan meghatározottatott, hogy az eddig esméretes törvényes Ügyek közzül, mellyek azok, a' mellyek mint realisok, a' provincialis Igazgatásra, és mint personalisok, a' katonai Igazgatásra tartozzanak. — Ha mindazonáltal az előbbirt esetek között nem találtató valamelly homályos eset adná magát elő, és

az alsó Ítéző-Székek ez eránt az Igazgatás' illetőségére nézve meg nem eggyezhetnének, minekelőtte a' tárgy folyásba vétetnék, a' dolog az illető Ítéző-Szék meghatározása végett felsőbb Helyeken előterjesztessék. —

Ha ez eránt a' felsőbb Helyek is, ú. m. a' Kir. F. Kormánysház, és Erdélyi Fő-Hadivezérség meg nem alkatnának, minekelőtte a' tárgy törvényes folyásba vétetnék, Udvarihatározást kell kérni — az előre bocsátott homályos esetben sem a' provincialis, sem a' katonai Rend magának tulajdon hatalmánál fogva igazgatásbéli illetőséget nem tulajdonítván.

És hogy egyik igazgatásnak a' másik határába való beavatkozása mind a' provincialis, mind a' katonai Ítéző-Székeken eltávoztassanak, méltóztatott Ő Felsége a' Perfolyamat' ellátása előtt az Ítéző-Szék illetősége felett való kifogást (Exceptionem Fori) ha annak megtételére nyomos és törvényes okok vagynak, kegyelmesen úgy rendelni el: hogy a' kifogást megtevőnek számára, ha ő az Ítéző-Szék illetősége ellen tett kifogása kérdésében, a' meghozott oldalas Sententiával megelégedve nem lenne, a' felsőbb Kérdőrevitel (Appellatio) a' katonai Ítéző-Székekről a' Hadiseregnek közönséges katonai Appellatorium Forumára, a' provincialis Ítéző-Székekről pedig a' Kir. Fő-Kormánysházra épségben maradjon.

Azonközben legfelsőbb Parantsolathból a' provincialis Ítéľ-Székeken folytatandó realis Pereken az Ítéľ-Szék' illetősége kifogása eránt költ Ítéletekre nézve a' hazai Törvények, és a' fennálló törvényes szokások megtartassanak.

Mivel az előbbeniek szerint tsupán a' provincialis és katonai Ítéľ-Székek állíttatnak meg; minden az elegyes Ítéľ-Székekre nézve költ előbbeni rendelések, és szokásbéli módok, következőleg az Esketésnek, és Perbenidézésnek Petséttyei is, mellyekkel még most is némelly Katonatisztek némellykor visszaélve élni állíttatnak, eltöröltettekké, és erőtlenné tétetnek. —

És mivel az 1784-dik esztendőben költ 's az akkor fennállott Continua-Tábláknak, és a' széľbéli Ezeredek Tisztségeinek kiadott Rendelések, a' következett újabb határozásokkal, megváltozott előbbeni környűllásokkal, 's azután megjegyezett helyes tapasztalásokkal többé egészben nem egyeznek meg, annakokáért az elegyes Bíztoóság előterjesztése szerint az előbb említett Rendelésekre nézve a' következendő változtatások, hozzáadások, és megvilágosítások állíttatnak meg kegyelmesen a' legfelsőbb Helyen. Ú. m.

Iször. Minthogy tsak realis és personalis Perek állíttatnak meg — a' personalisok, (személyesek) ha az Alperes széľbéli Katona,

a' katonai Ítéző-Székeken, a' realisok pedig mind a' szélbéli Katonák, mind a' Katonák és Provincialisták között a' provincialis Ítéző-Székeken folytattassanak, és ezen folytatásban mind a' provincialis Ítéző-Székek, mind a' Felek, valamint a' Szószóllók is egyedül, és tsupán csak a' Haza Törvényre, Királyi Táblai Útasítás, fennálló törvényes polgári Rend és szokás szerint a' nélkül, hogy semmi befolyása a' katonai Igazgatásnak azon Perekbe lenne, tegyék előbb lépéseiket.

A' katonai Igazgatás a' szélbéli Katonát sem a' Perkezdés jussában és szabadságában, sem a' provincialis Ítéző-Szék előtt tartozó megjelenése kötelességében ne akadályoztassa, és minden, még a' szélbéli Ezerek' Tisztyeinek is hathatósan megtiltatik, hogy magokat a' realis Perek folytatásába belé elegyítsék.

Hogyha mindazonáltal említett Tisztségei az Ezereknek valami effélét elpróbálnának, szabad legyen a' szélbéli Katonának a' maga nyomos megterheltetéseit közvetlenül, és mind a' közelebbi katonai Felsőségeknek, mind magának az Ezered Tisztségének kikerülésével egyenesen a' tartománybéli Fő-Hadivezérségnek a' nélkül, hogy ezért valamelly büntetés alá vettetnék, feladni. — Melly panaszló Jussa a' szélbéli Katonáknak még a' régen elmúlt esetekre nézve is megengedtetik.

Ha pedig a' Fő-Hadivezéség az illetén feladást fundamentum nélkül valónak, és gonosz, rágalmozó, törvénytelen okokon épültnek lenni találná, maga a' Fő-Hadivezéség mérsékelt büntetést szabjon, és azt a' hibás szélbéli Katonának, a' tellyesítés előtt, a' szokott, és katonai Rendszabásban megírt úton adja tudtára.

2szor. A' szélbéli Katonaságot a' magok kebeleekben foglaló Székely Székekben a' szélbéli katonáskodás' kötelessége alá tartozó Lófő, és Gyalog Rendből is a' Törvényszékeken Assessorok tétessenek — még pedig a' Derék-Székek mellé két rendszerént, és két számfelettvalók, a' Fiú, vagy Al-Székekre egy rendszerént, és egy számfelettvaló. — Ezen Assessorok szabadon választassanak a' Székeknek Gyrás Gyűlésein az eddig fennállott szokás szerént, mellynélfogva az egyes Közönségek Lófejeinek és Gyalogjainak Követei is, a' Széknek közönséges és Gyrás Gyűléseire meg szoktak jelenni, és kötelesek is — 's a' végbeviendő Választás a' Fő Királybíró által az illető Ezered Tisztségének tudásúl megjelentessék.

A' melly Ezered Tisztségeinek, ha a' választott Assessor személye ellen némelly nyomos ellenvetései lennének, és a' dolog a' Szék és Ezered között el nem igazódhatnék, ezen baj felsőbb Helyen előterjesztessék, és a' Kir. Fő-Kormánysház által egyet-

értve a' Fő-Hadivezérséggel eldöjtessek, és a' környülállásokhoz képpest új Assessor is választassék, a' választott azomban, nehogy az igazság kiszolgáltatása késedelmeztessek, a' következendő végső meghatározásig az Assessor-i Hivatalt folytassa.

Azonközben megparantsoltatott Ő Felsege által, melly szerént a' Kir. Fő-Kormányshék kötelességekké tegye a' Székely Székek' közönséges Gyűléseinek, hogy a' választásokat úgy igyekezzenek tenni, nehogy a' katonai Igazgatásnak, a' választott Assessor-nak vagy erköltsi magaviselete, vagy a' Törvénytől megkívánt tulajdonságai folytatkozása felől, a' választás ellen, a' megteendő helyes ellenvetésekre ok és alkalmazosság adattassék.

Ezek a' Lófejek és Gyalogok között választandó Assessorok a' provincialis Assessorokhoz merőben hasonlóknak leendének, minden a' provincialis Assessorok' személyes Privilegiumaival bírni fognak, az Ezere'd Tisztségítől függetlenek, és Assessorságok ideje alatt minden személyes, vagy testi büntetéstől mentesek, és csak az ők Familiájokra eső katonai kötelességekre nézve fognak katonai Igazgatás alatt lenni.

Azomban az Ezeredeknek előbbi másod Auditoraivá tett szélbéli katonai Szószóllók azon Jussokkal bírjanak, mellyekkel a' provincialis Szószóllók, és azon kötelességek

legyen a' reájok bízott Perek' védelmében, a' mellyek vagynak a' provincialis Szószóllóknak, mellyeknek is gondviselésében minden munkát megtegyenek, 's a' szükséges megvilágosításokat (Informationes) Szék Ülésen kívül vagy szóval, vagy írásban megtenni törekedjenek.

Az is továbbá magában felértetvén, hogy jövendőre is a' katonai Igazgatás a' felől szorgalmatos gondot viseljen és vigyázzon, nehogy valamelly szélbéli Katona, a' ki a' Bírói Hivatal' viselésére szükséges erköltsi, és tudományos Tulajdonságokkal nem bír, Assessor-i Hivatalra felvétessék.

3szor. Nehogy a' szélbéli Katonák a' magok Perfolytatások által a' magok katonai Rendeltetésektől hosszabb időre elvonattassanak, a' szélbéli katonai Szószóllók a' Biztosság' előterjesztése szerint minden módon azon igyekezzenek — melly szerint a' szélbéli Katonák, vagy a' Katonák és Provincialisták között előfordult Ügyek barátságosan elenyészteszenek, vagy ha az illető Itélő-Szék' határozása szükséges volna, az első feladatban bévégezteszenek. —

Melly tzelra a' törvényes Szék a' Kir. Táblai Útasítással megegyezőleg az Ítélet' kimondása előtt a' maga kebeléből kibotsátandó Bírák által a' Felek között a' békességet próbállyal el. — Ha pedig sem az Ítélet' kimondása előtt, sem azután a' barátságos
eggye-

eggyezés meg nem eshetne, a' tovább való út a' felsőbb Ítéző-Székekre szabadon maradjon.

A' barátságos egyezés' elpróbálása alkalmatosságával a' katonai Szószóllók tsak szép módok által, és mérsékelve 's okossággal, t. i. a' Per' bizonytalan kimenetelét, és avval öszvefüggő költségeket, fáradságokat, mellyek még a' nyerés' esetében is hasznos előmenetellel ritkán térítettnek vissza, nékik elejekbe adván, ügyekezzenek a' Feleket a' megbékéllésre felindítani. — Következõleg mind a' Szószóllók, mind pedig a' Katonatisztek minden kényszerítést, és akármelly fenyegetést eltávoztassanak — annál inkább a' katonai Szószóllók, a' mint ennekelõtte néha megtörtént, az elpróbálandó békesség' alkalmatosságával, valamelly határozást tenni ne mérészellyenek, sem a' Felek' Bizonyító-Leveleit, hanemha önként megegyeznének benne, meg ne nézzék, hanem azoknak szóbeli, vagy írásbeli kinyilatkoztatásokkal meg legyenek elégedve — és azok a' katonai Szószóllók, a' kik a' két Felek' egyezésekből azoknak leveleiket megnézték, ha Perfolyamat születik, egyik Felet is a' bírói Szék elõtt ne menthessék.

Hogyha a' Felek önként és szabadon a' megbékéllésre reáállanak, magok a' magok nevek alattírásában a' Törvényes-Széktõl két Assessorokat kérjenek ki, kik is tüstént ki-

botsáttassanak olly tzállal, hogy előttök az önkéntes megbékéllés bévégeztessék — melly Assessorok azután a' Békesség-Levelet négy példányban készítsék el. — Kettőt a' peres Fél, a' harmadikat a' Szék', a' negyedik az Ezered' Leveles-Tárjai számokra. — Köteles léssen pedig mind a' Törvényes-Szék, mind az Ezered Tisztsége, a' Feleknek, ha később kívánni fogják a' Békesség-Levelet (az eredeti a' Levél Tárbán tartatván) hiteles Másban kiadni. —

Egyéberánt az elintézendő megbékéllésekre nézve szükség ragaszkodni a' F. Udvar által September 27-dik napján 1820-dik eszt. kiadott, és a' Kir. Fő-Kormánysház által December' 29-dik napján 1820-ban 5323 Szám alatt kihirdetett, az előbbeni Rendszabásokkal tellyesen megegyező Rendeléshez.

4szer. Hogy pedig a' szélbéli Katonának Perei annál hamarább eldőjtethessenek, és ők mind a' katonai szolgálatot, mind pedig a' magok Familiájok' bajait kellető módon igazíthassák, a' tartandó Derék-Székeknek, mint a' kérdőrevitel' Ítéző-Székeinek folyta alatt, mellyek az 1791-béli XI-dik Art. szerént minden esztendőben négy versen tartatandók, minden törvényes Szakasznak első egy harmadrésze, a' Fiú, vagy Al-Székeken pedig minden héten egy nap a' szélbéli Katonák' akár Fel-, akár Alpereik folytatására fordíttassék. Ezen tzélnek előmozdítására,

és a' szélbéli Katonának jó rendelés hasznára való elérésére nézve kötelességekké tétetik a' szélbéli katonai Szószóllóknak, hogy a' szélbéli Katonák' Pereiket idején korán kidolgozzák, és a' kidolgozottakat hasonlólag idején korán, és különösen a' Fő-Tiszteknek, vagy ezek' Képviselőjöknek (vices gerentibus) megjelentsék — hogy minden törvényes Szakazon a' Derék és Fiú, vagy Al-Székeken előveendő Perek sorba vétethessenek, 's a' megjelenés' ideje meghatározottassék, mellyen a' perlekedő Felek a' nélkül, hogy a' katonai szolgálattól, vagy tulajdon gazdaságoktól hosszabb időre elvonattassanak, mulhatatlanul megjeleneni tartoznak.

Mellyel megegyezőleg a' Fő Kormány-szék az illető provincialis Kerületeknek kötelességekké tegye, hogy a' katonai Szószóllók által folytatandó Pereket különös szerbe (series) vegyék, a' megjelenés' idejét azon Szószóllókkal egyetértve határozzák meg, és ha a' Provincialisták és katonák között való Perek forognak, a' Provincialisták is elővétele' ideje eránt tudósíttassanak, hogy vagy személyesen, vagy Szószólló, vagy Plenipotentiarius által a' maga idejében megjelenhessenek, nehogy az elmúlatott meg-nem-jelenés miatt a' Per' elővétele megakadályoztassék, és a' szélbéli Katona következés nélkül, sőt gazdasága hátramaradásával a' Törvényes-Szék előtt megjelennyék.

Az igazgatásbéli Kerületek pedig felelet terhe alatt kötelesek minden Pert a' meghatározott időben valójában elővenni és eligazítani.

5ször. A' Kir. Táblai Útasítás azon Rendelésének, „melly szerént minden a' valóság-hoz kevésbe tartozó perlekedésbéli formákat szükség megvetni, és tsupán azokat kelletik megtartani, mellyeknek a' Per' eldöntésében befolyások vagyon. — Közönségesen pedig: a' Perek olly röviden folytattassanak, a' mennyire tsak a' Törvények megengedik“ mind addig, míg Ő Felsége az Ország Karjai és Rendei által előterjesztett perlekedésbéli Rendet megerősíteni méltóztatik, a' törvényes Ítéltő-Székek által minden szélbéli Katonák' Pereiben, akár Fel-, 's akár Alperesek legyenek azok, pontosan meg kell tartatnia. Annakokáért a' Törvényes - Székek minden keringő beszédeknek, és szükségtelen nyújtásoknak eltávoztatásával, a' Szószóllóknak tekervénnyeit és halasztásait megakadályoztatván, egyedül a' Pernek főtárgyát tartsák szemek előtt. —

Az Ítéletekben a' dolognak rövid és illő leírása mellett minden eldöntő indítókok tisztán feltétessenek — még a' szélbéli Katona ellen a' meg-nem-jelenés' esetében (per non venit) kelni szokott ítéletek is, nem különben, hanem a' Felperes által beadott Ok-Leveleknek pontos és törvényes vizsgálattya

után hozattassanak, és az azon Ok-Levelekben foglalt erősségek szerint az indítóokok feljegyeztessenek.

6szor. Nehogy a' szélbéli Katonák a' magok Pereikben a' törvényes költségek által erőssen megterheltenek, és e' részben batorságba helyheztenek — tsak azon pénzbéli büntetéseknek, törvényes ravataloknak (taxáknak) legyen jövődöre is helyek, melyeket a' Törvények, és legfelsőbb sinórmértékül szolgáló Rendelések állíttatnak, és a' mellyek a' törvényes menedékekkel való élésért szoktak vétetni, a' millyenek a' szószólói Meghívás, a' Pernek Letétele, Bentiltás, Ellentállás, a' törvényes Parantsolatoknak Kivétele, 's a' t. A' melly tekintetben a' Törvények, törvényes Szokás, és Táblai Útasítás sinórmértékül szolgálnak. — Minden más Perfolyamaton kívül való pénzbéli büntetések: a' dulakodásért, verekedésért, verbotsátásért, engedetlenségért, utak 's hidak meg-nem-tsinálásáért, és ezekhez hasonló dolgokért, valamint a' Törvényekben nem foglalt minden törvényes taxák éppen megszűnyenek, és a' szélbéli Katonák a' pénzbéli büntetések helyett mérsékelt testi büntetések alá vettessenek.

A' hasonló esetekben a' provincialis Igazgatás pontos leírását a' dolognak azon Ezered' Tisztségének, mellynek a' szélbéli Katona, mint a' maga személyes Igazgatásának

alatta van, a' hibázott szélbéli Katona megbüntetése végett küldje által.

7szer. A' szélbéli Katona ellen kiviendő Elégtételben (in Executione) a' több Elégtévőkön kívül a' Lófejek, vagy Katonák' Rendéből egy Assessor kibotsáttassék, és az Elégtételek egyes eseteiben (in simplicibus Executionum casibus) magára a' Törvényes-Széknek a' szélbéli Katona ellen hozott Ítélete azon Törvényes Szék által szokott hitelességben az illető Ezered Tisztségének az ő tsupa tudásául, és semmiképpen nem helybenhagyás, vagy valamelly hibakeresés végett küldessék által.

Az Elégtételek' folyamattya alatt a' katonai Ügyeletnek ugyan helye lészen, mindazáltal nem a' szoros értelembé való segedelmezés, hanem tsupán a' kedvetlen és erőszakos tselekedetek megakadályoztatására nézve. — És mihent az, a' ki ellen van az Elégtétel, ellentállást téssen közbe, tüstént minden további elégtételbéli végrehajtástól meg kell szűnni.

Ha pedig az ellentállás ellenére az Elégtételt kívánó Fél Erőt (Brachium) kívánna, 's az a' Kir. Fő-Kormány által a' Törvényes-Szék ajánlására kirendeltetnék, és az a' Fő-Hadivezérségnek tudtára adná, azon Fő-Hadivezérség az illető Ezered Tisztségét a' haladéknélkül adandó katonai segedelmezésre utasítsa, ez pedig a' provincialis Igazgatás megszólí-

tására a' katonai segítséget a' végbeviendő Elégtételre nézve tüstént kirendelje.

Hogyha az Elégtételben veendő Ítéletnek a' szélbéli katonai Alkotmánnyal való ellenkezése állíttatnék, akkor a' Kir. Fő-Kormány által kirendelt Erőnek kihirdetése alkalmatosságával az illető Törvényes Szék előtt a' megnyerettetett szélbéli Katona részéről, a' ki ellen az Elégtétel elintéztetett, az a' felől költ sinórmérték szerint jelentessék Folyamodás (Rekursus) az Ő Felsége Kir. Széke elejébe. — Mindazáltal ezen Folyamodás tsupán és egyedül tsak a' megbántott katonai Alkotmány' fundamentumából, és semmi más okból nem jelentethetik.

Ezen jelentés után, melly a' szélbéli Katonaság Alkotmánnyával ellenkező Ítéletnek Elégtételbe vétele és tellyesítését törvényes módon, és az illető provincialis törvényes Ítéltő-Szék' hatalma megsértése nélkül megakadályoztattya, a' helyesen elkészített Folyamodás Levele az Ezered Tisztsége által hivatalos úton három hónapok és tizenöt napok alatt, az 1754-diki 2-dik diaetalis Artic. szerint a' Kir. Szék elejébe felküldtethetik. — Az Ezeredek Tisztségei pedig az olyan Folyamodások esetére nézve, mellyek a' legfelső határozás szerint a' felküldést meg nem érdemlenék, szoros felelet terhe alá vettetnek. — Ha a' Folyamodás az előbbirt módon nem jelentetnék, és annak felküldése

semmi módon meg nem bizonyíttatnék, a' katonai Tisztség a' segedelmet semmi szín alatt el ne tagadja, és az Ítéletnek elégtételbe-vételét semmiképpen ne akadályozza. —

Mivel pedig a' Kir. Fő-Kormány a' Törvényes-Széknél nem az egyedülvaló és tsupa ajánlásra, hanem a' Leveleknek az eránt előre lett vizsgálattya után: vallyon a' Per egészen és törvényesen bévégeztetett é, és vallyon nintsen é még fenn valamelly törvényes menedék? szokta az Erőt kirendelni — és hogy a' Kir. Fő-Kormány e' részben annál bátor-ságosabb határozást tehessen, még az 1814-dik esztendőben azt a' Rendelést adta vala ki, hogy a' nyertes Félnek Erő kikérése a' Dictatura úttján a' megnyerettetett Féllel közöltessék, melly szerént ő az Erővel leendő Elégtétel ellen előtűnt nehézségeit a' Törvényes-Szék előtt felfedezhesse.

Nehogy a' szélbéli Katona a' felől panasz-kodhassék, hogy az Erő kirendelése ajánlása az ő meghalgatásán kívül lett légyen meg, a' nyertes Fél a' megnyerettetett Felet előre mindenkor tartozik bizonyossá tenni, hogy a' Törvényes-Széken Erővel leendő Elégtételt fog sürgetni, és az ilyen előrebotstott Bizonyossátétel-Levelét jókor, a' maga idejében, a' maga erőkérese eránt beadandó Ké-relem-Levelével adja bé. —

A' megnyerettetett szélbéli Katona pedig ezen előre lett híradásra köteles lészen az

előbbirt tzelra a' Törvényes-Szék előtt megjeleni — a' Katonatisztek pedig ötet ezen megjelenéstől semmiképpen meg ne akadályoztassák.

8szor. Jöllehet a' katonai Igazgatásoknak meg legyen tiltva, hogy a' realis Perek folytatásába magoknak valamelly befolyást tulajdonítsanak — valamint az is, hogy a' szélbéli Katonának a' Perkezdés szabadságában, és a' provincialis Ítéző-Szék előtt való megjelenés kötelessége tellyesítésében akadályt vetni elpróbálják — azomban Ő Felsége azon jótévő tekintetből: hogy a' szélbéli Katona a' maga katonai szolgálattýára nézve a' katonai Igazgatás alatt vagyon, a' Katonát illető Elrendelésnek (Subordinatio) a' törvényes Perlekedés szabadságával, és a' provinc. Ítéző-Szék előtt való megjelenése kötelességével öszveférkeztetésére; a' szélbéli Katonának az illető provincialis Ítéző-Székre perbe-hivattatásokra nézve, következő kegyelmes Határozást méltóztatott kiadni: t. i. midőn a' szélbéli Katonának Törvénybe való törvényes meghívása szükségessé leend, ezt a' szélbéli Katonát Törvénybe hívó Regiusok (Királyiak) az illető Századnak, nem pedig az Ezered Igazgatójának adják tudtára — azt is pedig nem a' nehézségek elhárítására, vagy hogy a' szélbéli Katonának Perfolytatásra, vagy az Ítélet elfogadására hatalom adassék, és az eránt törvényesíttessék meg, hanem

tsupán a' végre, hogy a' Katonai Igazgató (Commendans) a' perbe hívtott Katona törvényes védelméről gondoskodhassék, és ötét útasíthassa, melly szerént a' meghatározott időben a' Törvényben megjelenhessen. — Ha pedig a' perbe hívtott Katona, maga katonai szolgálattya miatt a' meghatározott időben meg nem jelenhet, a' katonai Igazgató a' perbe hívó Regiusoknak a' fennforgó akadályt haladék nélkül jelentse meg, és ezen jelentést a' perbe hívó Regiusok mindenkor feljegyezzék — és az illetén akadály esetében a' megjelenésre más terminust kell határozni — nehogy a' szélbéli Katona meg-nem-jelenésen (per non venit) m gnyerettessék. —

A' törvényes Esketések végbevitale alkalmatosságával pedig nem szükséges, hogy az eránt az eskető Regiusok a' Század Igazgatójának, annál inkább az Ezeredének jelentést tégyenek, hanem tsak az illető helybéli Igazgatót a' felől értesítsék, a' ki nem hogy ezen Esketésnek vagy elkezdését, vagy folyamatját akadályoztathatná, sőt inkább az eskető Regiusok megszóllítására szükséges segedelmet (Assistentiát) adni köteles lészen. —

9szer. Hogy mind a' polgári, mind a' katonai Igazgatás a' maga Törvények, és legfelsőbb Rendelések által kiszabott határában megmaradjon, és a' hivatalos barátságos egygyesség mind két Igazgatások között állandóul megtartassék, és a' Közigazgatásnak

is helyes rende minden közbeesett törés nélkül a' maga kellető állapotjában megálljon; kegyelmesen megparantsolta Ő Felsége, hogy mind a' két Igazgatásnak legnagyobb felelet terhe alatt legszorosabban kötelességévé tétessék, melly szerint egyik is azok között, ha egyik a' más által maga Jussaiban magát megsértve vélné, vagy ezen megsértéstől előre tartana, erőszakos módon önmaga Jussát erősíteni, vagy a' felett valamelly fenyegetést tenni ne mérészeljen, hanem tsupán abban az esetben, és egyedül a' barátságos egyetértés által törekedjenek orvoslást szerezni — és ha ezen barátságos út foganatos nem lenne, a' fennforgó Ügy felsőbb Helyen való orvoslás, és végső Határozás végett, minden indulatoskodást féretévén és kirekesztvén, előterjesztessék.

10-szer. Valamiképpen az 1765-dik esztendőben September 30-dik napján 3456. és 1818-ban October 9-dik napján 4092 Számok alatt költ Rendelések szerint a' szélbéli Katonának a' Provincialistákkal a' katonai hivatalos Elöljárók megegyezése nélkül a' fekvő Jók felett megsemmisítés büntetése alatt semmi Kötés-Leveleket tenni nem lehet, úgy hasonlólag megparantsolta Ő Felsége, hogy azon Kötés-Levelek is, mellyeket a' szélbéli Katonák egymás között katonai hivatalos Elöljárósok egyezésén kívül a' fekvő Jók felett tennének, éppen erőteleneknek tartas-

sanak. — Ha pedig az ilyen Kötés-Levélnak feltörése a' Provincialisták és Katonák, vagy pedig tsupán a' szélbéli Katonák között, következnek, a' feltörést kívánó Fél az ellenkező Felet az illető provincialis Ítéző-Szék előtt legrövidebb Perfolyamaton kezdje perelni; a' Törvényes-Szék pedig a' Felek meghallgatása után a' szokott Formák törvényes menedékek és jótévőségek (Juris Beneficium) kikerülésével végső Határozást hozzon — a' honnan magára következik; hogy ilyen esetben sem a' polgári, sem a' katonai Igazgatás erőszakos módon nem léphetik elő, hanem mindenkor a' törvényes Eldöjtés és Elégtétel úttyában tartozik maradni. Azomban az Ő Felsége különös Rendelése szerént a' katonai hivatalos Elöljárók megeggyezésén kívül a' fekvő Jók felett a' Provincialisták és szélbéli Katonák, valamint tsupán a' Katonák között is lett Kötés-Levelek megsemmisítésére szerzett legrövidebb Perfolyamatnak tsak is azon esetekben lehet helye, a' mellyek a' jelenvaló sinórmérték kihirdetése után magokat kiütnek — azon esetekben pedig, mellyek ezen legfelsőbb Válasz kihirdetését megelőzték, a' rendes Törvény úttyán kelletik mozdítást tenni. —

Ezen legfelsőbb Határozásoknál fogva reménylhetni, hogy minden a' Katonák és Provincialisták között való ellenkezésnek alkalmatossága ki fog rekesztödni, és egyszers-

mind bizonyos tekintetben nevezetes része a' jövendőbéli szélbéli katonai Alkotványnak rendbe fog jönni, és csak azt kelletik gondviselésre venni, melly szerint ezen új legfelső megerősített Végzések mentől pontosabban megtartassanak, és minden azoktól való eltávozásának mindjárt kezdetben az által ellenvettessék, hogy minden esetben, melly ellent nem álván az előbbeni Rendelések, még kétségesnek fennmaradna, és a' barátságos egyetértés által el nem határozthatatnék, felsőbb Eldöjtés kérettessék. — Erre nézve nem csak az alsóbb provincialis és katonai Igazgatások ugyan valójában, és nehéz felelet alatt a' fennebbiekből álló sinórmértéknek legpontosabb megtartására, és az egymás között szünhetetlen barátságos egyetértésre útasíttatnak kegyelmesen, hanem magok a' felső Dicastériumok is ezen Rendeléseknek pontos bétellyesedését buzgósággal elősegíteni köteleztetnek. —

II.

A' Jóságok' megbetsülésére nézve.

Az 1777-dik esztendőben Augustus 13-dik napján 1300. Udvariszám alatt költ, és 4396 Fő-Kormányzéki Szám alatt 1777-ben kihirdetett kegyelmes Királyi Rescriptummal,

nem külömben az 1787-dik esztendőben September 5-dik napján 3004. Udvari, ugyan 1817-ben September 12-dikén 2271. Udvari Számok alatt költ, és 1787-ben 10,786, 's 1817-ben 3506. Fő-Kormányszéki Számokkal megjegyzett, az egyenlő bettsel való kifizetést a' Székely Jószágokra szorító kegyelmes Kir. Rendelésekkel megegyezőleg azon kérdésre nézve: *Vallyon a' fekvő Jószágoknak, és milyeneknek kelletik a' magok természetekben, vagy egyenlő betsübéli ár mellett a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra, és megfordítva, általtetni?* — Ő Felsége kegyelmesen válaszolni azt méltóztott: Hogy az illetén fekvő Jók a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra az örökösödésnél fogva a' magok természetekben által ne szállhassanak, hanem az örökösöknek egyenlő bets szerént kész pénzül kifizettesenek — a' mellyek legszorosabb értelemben véve igaz Lófő és Gyalog Örökségek, és a' szélbéli Katonaság felállításának alkalmatosságával ehez törvényesen felíratnak, vagy felírattniok kelletett volna, és megfordítva. Nehogy az olyan Jószágok a' Provincialistákról a' szélbéli Katonákra leszállhassanak, a' mellyek valósággal nemesek, és a' szélbéli Katonasághoz semmiképpen fel nem íratnak, vagy ahhoz hibából íratattak fel. —

Ezen közönséges sinórmérték szerint mind a' szélbéli Katonáknak, mind a' Pro-

vincialistáknak azon Jóknak a' magok természetekben kell visszaadani

a) A' mellyek zálog titulus alatt;

b) A' mellyek törvénytelenül, hamisan és tsalárdúl birattattak, vagy a' mellyek erőszakosan elfoglaltattak;

c) A' mellyek egy harmadiknak kárára örökösön eladattak;

d) A' mellyek tseréltettek, ha a' Tsere-Lével vagy Törvény úttján feltöretik, vagy a' Felek önkéntesen attól elálnak. — Mind ezen esetekben az egyenlő pénzbeli bettsel való kipótlásnak helye nintsen. —

Továbbá méltóztatott Ő Felsége azon Székely Székekben, és F. Fejér Vármegyében Királyi Adomány mellett a' szélbéli Katonák által birató Jóságok felől is, a' mellyekről szélbéli katonai szolgálat tétetik, kegyelmesen azt válaszolni, hogy azok a' Provincialistákra természetekben általmennyenek, hanem tellyes hasonló bettsben fizettessenek ki — megfordítva pedig: — az ollyan F. Fejér Vármegyebéli, a' szélbéli Katonák által Kir. Adomány mellett birató fekvő Javakra nézve, mellyekről szélbéli katonai szolgálat nem tétetik, az egyenlő bettsel való kifizetésnek helye nintsen — valamiképpen a' több Vármegyékben, és Fogaras vidékén a' szélbéli Katonák által Kir. Adomány mellett birató ingatlan Jókra nézve is Ő Felsége kegyelmesen azt akarja: hogy továbbra is,

az 1787-ben költ kegyelmes Kir. Rendelésnek és kegyelmes Székely Regulamentumnak szabása, melly szerént t. i. azok természetekben a' Provincialistákra, és megfordítva által-szálhassanak, helybe maradjon.

A' mi pedig a' szélbéli Katonákról a' Provincialistákra, és megfordítva, természetekben által nem mehető ingatlan Jók megbetsülését illeti, Ő Felsége az elegy Biztoságnak vélekedését helybenhagyni kegyelmesen méltóztatott.

Mellynek következéséül tehát, ha a' Just kereső Fél magát az illető provincialis, vagy katonai Igazgatásoknál jelenteni fogja, mind a' két Igazgatások az a' felett való szükséges egygyetértésben legyenek, és ha a' dolog esmérletes, semmi nehézségek alá nintsen is vetve, vagy ha azon Fél, kitől a' Juss kéretik, a' Justkérőnek kétségen kívül való közvetetlen Jussát önkéntesen megesméri, akkoron két Biztosok, eggyik a' polgári Rendből a' Szék Tisztsége által, másik a' katonai Rendből, t. i. Katonatiszt az Ezered Tisztsége részéről, a' megbetsülés Ügye végbevitelére kibotsátassanak, a' kik mellé a' Szék Tisztsége részszerént a' Nemes hites Assessorok, részszerént pedig a' Katonaság részéről teit hites Assessorok közzül egyenlő számmal adjon Betsüseket, és azokat a' Feleknek adja tudtokra.

Ha a' Feleknek a' kinevezett Betsüsek ellen helyes és törvényes kifogások lenne, ezt a' Tiztségnek haladék nélkül adják fel, melly a' dolognak talált állapotja szerint a' kinevezett Betsüseket vagy megerősíti, vagy helyettek a' Felek megegyezésével másokat fog kinevezni, és semmi további azon Betsüsek ellen teendő kifogásokat el nem fogad.

Annakutánna a' Bízatosok a' Betsüsekkel együtt a' Hely színére mennyenek ki, a' kiket a' Bízatosok a' lelkiesméretes és részrehajlás nélkül végbeviendő Betsüre újra eskessenek meg, és őket arra útasítsák, hogy az illető Jókat a' magok jelenlétekben az egyenlő tellyes értékre megbetsüljék.

Minekutánna a' Betsü megesett, és a' Betsü-Levél a' Bízatosoknak Petsettyek és aláírások alatt megkészült, ha a' Just kereső Fél a' Betsü árrát a' Bízatosok jelenlétében mindjárt leteszi, a' megbetsült Jók, ha rajtok függőben álló haszon gyümöltsök nem lesznek, nékie minden késedelem nélkül visszaadattassanak, és a' Bízatosok ezen visszaadás felől a' Betsü-Levélben törvényes és hiteles bizonyyságot tegyenek.

Hogyha a' Jóknak visszaadásában nem külömben, hanem a' függő gyümöltsöknek bévételek után lehetne meg, mind a' Jók visszaadására, mind pedig a' betsübéli ár kifizetésére időt kell határozni, melly eljövén, mind az árrkifizetésnek, mind pedig a'

Jók visszaadásának mindjárt meg kell lenni, és az a' felett készítendő Bizonyítás a' Betsü-Levél mellé tétessék.

A' Betsü-Levélből, és a' Jók kifizetése és visszaadása felől melléje teendő Bizonyság-Levélből négy Példányok készíttessenek — mellyek között eggyik a' Szék, másik az Ezered Tisztségeinek a' Levéltárba bététel és ott tartás végett, a' harmadik végre és negyedik a Feleknek adattassanak.

Azon Félnék, melly a' Betsüvel nem volna megelégedve, vélt maga kárára nézve, az illető polgári Ítéző-Szék előtt leendő perlés úttya fennmarad — azomban a' dolognak a' legrövidebb Perfolyamaton kelletik megismertetni, és bévégeztetni.

Ha pedig a' Just kérő szélbéli Katona, vagy Nemes a' kiszabott időben az ellenkező Félnék a' betsüsummát ki nem fizethetné, ezen Jók, mint perfolyamatbéli zálog, a' birtokos szélbéli Katonánál, vagy Nemesnél hagyattassanak mind addig, míg a' betsüsummának kész és valóságos kifizetése által a' zálogból kiváltatnak.

Végre ha a' Jókat biró szélbéli Katona vagy Nemes, ki a' betsüárr kifizetését kívánja, a' kellető ebbéli summát a' kiszabott időben ki nem fizethetné, a' Jók a' Just kereső szélbéli Katonának vagy Nemesnek, mint Perfolyamatból származott zálog, természetben visszaadassanak jövő birtokolásra

mind addig, míg a' betsüárnak kész kifizetése által zálogból kiváltatnak, és mindenikre nézve a' Betsü-Levélben az illő Jegyzés megtéssék.

Ha azon Fél, melytől a' Jus kéretik, a' Just kereső ellen, az egyenes, közvetlen és törvényes illetőség eránt ellenvetéseket tenne, p. o. a' homályos és kétséges vérségi származás és egybenköttetés felől, vagy hogy ő törvénytelen ágyból született volna, vagy a' Jók nem tartoznának azon Jók sorába, a' mellyeknek a' kereső Félnak betsüárr kifizetése mellett természetekben kellene visszadatniok, vagy más hasonló okokból nehézségeket támasztana, ezen esetben a' Just kereső Fél a' Szék Tisztségének az illető Ezered Tisztségével való eggyetértése után tüstént arra útasíttassék, hogy az ellenkező Felet az illető polgári Törvény-Szék előtt legrövidebb folyamaton fogja Perbe, melly Per a' Feleknek elégséges kihallgatása után a' meghatározandó mérsékelt végbehajtó közelebbi törvényes szakaszon legelőre és múlhatatlanúl bévégeztessék. —

Mivel mindazonáltal ezen esetben a' Törvény-Szék nem a' Törvény szerint való rendesnek, hanem csak különösen meghatalmazottnak, és a' Perfolyamat is nem Törvény szerint való rendesnek, hanem csak rendelés által megállítottnak vétettethetik, és történhetnék, hogy ezen Perfolyamatban egyszers-

mind olyan törvényes kérdés forogna, melly a' Törvények szabása és értelme szerint a' rendes törvényes Ítéző-Székre, és rendes törvényes Perfolyamatra tartoznék, az ellenkező Félnek az Ítéző-Szék illetősége, és Perfolyamat ellen való kifogások megengedtetnek ugyan, úgy mindazáltal, hogyha a' Törvényszék ezeket helyteleneknek találná, és órdalos Sententia által megvetné a' Feleket, a' derekas Iratásokra, és a' Per derekát érdeklő Leveleknek a' fennebbirt mód szerint előadására szorította, és derekas Ítéletet hozzon — a' meg nem elégedett Félnek pedig akár a' derekas, akár a' kifogások eránt hozott Ítéletekre nézve semmi más menedék meg ne engedtessek, hanem csak a' Folyamadás (Rekursus) a' Kir. Fő-Kormányhoz, mellyet ez a' Fő-Hadivezérséggel lett egygyetértés után el fog látni.

Azon esetekre nézve, mellyekben a' törvényes örökösödés Jussán a' megbetsült ingatlan Jók helyett azoknak árrok, mint pénzbeli egyenlő, a' Provincialista által a' szélbeli Katonának, és megfordítva, kifizetődik, mind a' szélbeli Székely Katonák, mind a' Provincialisták bátorságára Ő Felsége kegyelmesen azt méltóztatott rendelni: hogy halálok esetében azoknak, kiknek ezen pénzbeli Egyenlő kifizettetett, ezen summa, mint az örökösödés által leszállott Jóság gyanánt való, ismét az örökösökre szálljon.

Az ilyen Jóságoknak kifizetett betsüarra annakokáért, mint az ősi Jókhöz tartozó el nem idegeníthető pénz sem utolsó Rendelés által, sem semmi más módon az örökösöknek kárára el nem idegeníttethetik.

És ha az ilyen pénz eránt Per származnék, annak, mint örökséget tárgyazónak, a' polgári Ítéltő-Széken kell eligazodni.

Melly az előbbeniekben foglalt legfelsőbb Kir. Válasz, az ezen Nagy-Fejedelemségbéli Fő-Hadivezérség által is a' szélbéli Ezeredek Tisztségeinek legszorosabb megtartásút tudtokra adatván, valamiképpen a' több illető polgári Kerületeknek mái napról, úgy Uraságtoknak is azzal a' Parantsolattal íratik meg, hogy azt mindeneknek, a' kiket illet, a' szokott módon tudtokra adassák, és ezen kegyelmes Választ minden pontjaiban, és minden kimutatott eseteiben, az azon Kerületben elegyesen lakó Provincialisták és szélbéli Katonák között fennálló öszveköttetések' szükségéhez képpest a' legszorossabb felelet terhe alatt mind Uraságtok pontosan megtartsanak, mind pedig mások az Uraságtok' Igazgatásában lévők által legszorosabban megtartassanak.

Egyéberánt Ő Felsége a' maga Kegyelemmességével hajlandó marad. — Az Erdélyi Nagy-Fejedelemség Kir. Fő-Kormánysházából — Kolosváron November' 18-dik napján 1826-dik esztendőben.

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

